

Nr 258.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank; given Stockholms slott den 20 maj 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank.

GUSTAF.

Felix Hamrin.

Förslag

till

Lag

om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank.

Härigenom förordnas, att 6 och 7 §§ lagen den 12 maj 1897 för Sveriges riksbank¹ skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Riksbanken — — — kronor.

Om sådant med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt, må Konungen och riksdagen samfällt eller, om riksdagen ej är samlad, Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret medgiva riksbanken att utgiva sedlar till belopp av ytterligare högst trehundrafemtio miljoner kronor. Dylikt av Konungen mellan riksdagarna lämnat medgivande skall, därest detsamma icke varder av nästföljande riksdag inom tjugu dagar från riksdagens början gillat, efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efter rättelse. Det åligger fullmäktige i riksbanken att, så snart ske kan, ur den allmänna rörelsen indraga sedlar till belopp, motsvarande vad som på grund av sålunda medgiven ökning av sedelutgivningsrätten må hava utgivits.

7 §.

Riksbankens — — — sammanräknade:

- a) lätt — — — statspapper;
- b) allmänna — — — börs;
- c) på utrikes — — — kassan;
- d) växlar — — — riket;
- e) hos — — — räkning;
- f) medel, utlånade på bestämd tid av högst tre månader eller med högst samma uppsägningstid mot säkerhet av sådana statspapper och obligationer, som omförmälas under a) och b), samt, intill ett belopp av ett-hundra miljoner kronor, mot annan säkerhet.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse se 1930:114.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 maj 1932.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anmäler av fullmäktige i riksbanken i skrivelse av den 13 maj 1932 gjord framställning om vissa ändringar i lagen om Sveriges riksbank, avseende bestämmelserna om riksbankens sedelutgivningsrätt.

Föredraganden anför:

Genom lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 fastställdes riksbankens sedelutgivningsrätt till ett belopp, som med en kontingent av högst etthundra miljoner kronor översteg summan av följande kassatillgångar (primär sedeltäckning):

- a) metallisk kassa, d. v. s. riksbankens guldbehållning inom landet,
- b) riksbankens guldbehållning i utlandet eller under transport därifrån samt
- c) riksbankens hos bankinrättningar eller handelshus på utrikes ort i löpande räkning inestående medel.

För sedelutgivning, som icke motsvarades av dessa kassatillgångar, erfordrades täckning av vissa andra tillgångar (supplementär sedeltäckning).

Den metalliska kassan fick ej bibehållas vid lägre belopp än 25 miljoner kronor. Om den av kassatillgångar icke täckta sedelutgivningen översteg ett belopp av 60 miljoner kronor, erfordrades viss förhöjning av minimibeloppet.

Den sålunda bestämda sedelutgivningsrätten visade sig emellertid så gott som omedelbart vara för snävt tilltagen. Genom lag den 3 maj 1901 genomfördes därför den utvidgning av densamma, att riksbanken medgavs rätt att utöver kassatillgångarna utgiva sedlar förutom till nämnda belopp av 100 miljoner kronor jämväl till det belopp, varmed den metalliska kassan översteg 40 miljoner kronor.

Enligt sistnämnda lag fick den metalliska kassan ej bibehållas vid lägre belopp än 40 miljoner kronor.

Äldre bestämmelser.

Dessa regler för riksbankens sedelutgivningsrätt gällde till den 12 augusti 1913, då bestämmelserna i lagen den 4 juni 1913 trädde i kraft.

De förändringar, som år 1913 genomfördes, inneburo, att den kontingent, varmed sedelutgivningsrätten fick överstiga dubbla beloppet av den metalliska kassan, höjdes från 60 miljoner kronor till 125 miljoner kronor eller med 65 miljoner kronor. Sedelutgivningsrätten ökades emellertid ej med detta belopp, enär det samtidigt bestämdes, att riksbankens utländska guldbehållning och tillgodohavande å löpande räkning i utlandet icke längre skulle utgöra primär utan endast supplementär täckning. Då dessa tillgångar under åren 1904—1912 i allmänhet hållit sig mellan 25 och 35 miljoner kronor, blev ökningen i sedelutgivningsrätten genom 1913 års lagändring 30—40 miljoner kronor.

Den metalliska kassans minimibelopp fixerades till 75 miljoner kronor.

Genom lag den 31 augusti 1914 har den supplementära sedeltäckningen utökats med medel utlånade mot säkerhet av sådana statspapper och obligationer, vilka själva kunna tjäna som dylik täckning.

Genom lag samma dag, som upphörde att gälla med ingången av 1915 års riksdag, infördes en bestämmelse om rätt för Konungen att medgiva riksbanken utvidgad sedelutgivningsrätt. Bestämmelsen härom hade sin plats i 6 § andra stycket riksbankslagen. Denna Konungens rätt förnyades genom särskild lag den 25 maj 1915, som gällde till ingången av 1916 års riksdag. Även genom lag den 20 juni 1918 erhöll Konungen rätt att medgiva riksbanken viss ytterligare sedelutgivning. Lagen förnyades av urtima riksdagen samma år samt av lagtima riksdagen 1919. Sistnämnda lag upphörde att gälla tjugu dagar efter det 1919 års urtima riksdag sammanträtt.

Den Konungen medgivna rätten kom till användning dels den 20 december 1918, då Konungen medgav riksbanken att utgiva sedlar till det angivna maximibeloppet, 125 miljoner kronor, dels ock den 31 mars 1919, då medgivandet begränsades till ett belopp av 50 miljoner kronor. Sistnämnda medgivande avsåg tiden till och med den 31 juli 1919.

Vid sidan av de författningar, på grund varav Konungen under vissa tider ägt att mellan riksdagarna medgiva en utvidgad sedelutgivningsrätt, är genom lag den 25 maj 1915 i 6 § andra stycket riksbankslagen stadgat, att om sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, Konungen och riksdagen samfällt må medgiva riksbanken att utgiva sedlar till ett belopp av högst 125 miljoner kronor utöver det belopp, som omfattas av den ordinära sedelutgivningsrätten.

*Gällande
bestämmelser.*

Riksbankens sedelutgivningsrätt har senast reglerats genom lag den 9 maj 1930, vilken trädde i kraft nästföljande dag. Genom denna lag bestämdes omfattningen av den ordinära sedelutgivningsrätten till 250 miljoner kronor utöver dubbla metalliska kassan, varjämte, bland annat, mi-

nimibeloppet för metalliska kassan höjdes från 75 miljoner kronor till 150 miljoner kronor. De nu gällande bestämmelserna återfinnas i följande paragrafer i riksbankslagen:

6 §. Riksbanken äger att utgiva sedlar till det belopp, som motsvaras av dubbla summan av riksbankens metalliska kassa, så beräknad, som i 8 § sägs, samt därutöver till ett belopp av tvåhundra femtio miljoner kronor. (Lag den 9 maj 1930, nr 114.)

Om sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, må Konungen och riksdagen samfällt medgiva riksbanken att utgiva sedlar till ett belopp av ytterligare högst ett-hundratjugo fem miljoner kronor; åliggande det fullmäktige i riksbanken att, så snart ske kan, ur den allmänna rörelsen indraga sedlar till belopp, motsvarande vad som på grund av sålunda medgiven ökning av sedelutgivningsrätten må hava utgivits. (Lag den 25 maj 1915, nr 134.)

7 §. Riksbankens utelöpande sedlar skola till den del de överstiga bankens metalliska kassa motsvaras av följande tillgångar sammanräknade:

a) lätt säljbara statspapper;

b) allmänna hypoteksbankens och konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer ävensom andra inhemska obligationer, som noteras å utländsk börs;

c) på utrikes ort nedsatt eller under transport varande, på betryggande sätt försäkrat guldmynt och omyntat guld, som icke enligt 8 § inräknas i metalliska kassan; (Lag den 9 maj 1930, nr 114.)

d) växlar, betalbara inom eller utom riket;

e) hos bank eller bankir på utrikes ort i räkning inestående, inom sex månader till betalning förfallna medel, efter avdrag av riksbankens skuld i dylik räkning;

f) medel, utlånade mot säkerhet av sådana statspapper och obligationer, som omförmälas under a) och b). (Lag den 31 augusti 1914, nr 176.)

8 §. Såsom riksbankens metalliska kassa skall räknas allt riksbanken tillhörigt, dels inom landet befintligt guldmynt samt omyntat guld dels ock, intill ett belopp motsvarande femton hundradelar av hela metalliska kassan, på utrikes ort nedsatt eller under transport varande, på betryggande sätt försäkrat guldmynt och omyntat guld.

Metalliska kassan må ej bibehållas vid lägre belopp än etthundra femtio miljoner kronor. (Lag den 9 maj 1930, nr 114.)

Sedan fullmäktige i sin förenämnda framställning erinrat om tidigare och nuvarande bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivningsrätt, hava fullmäktige meddelat följande tabell till belysande av den metalliska kassan, sedelutgivningsrätten, sedelcirkulationen och sedelreserven under vissa perioder av den tid, varunder de nuvarande bestämmelserna tillämpats.

*Banko-
fullmäktiges
framställning
om ändrade
bestämmelser.*

	Senare halvåret 1930		Förra halvåret 1931		Senare halvåret 1931		Januari—april			
							1931	1932		
i miljoner kronor										
Metallisk kassa:										
högst	^{6/7}	242.8	^{8/1}	240.8	^{4/7}	238.2	^{3/1}	240.8	^{30/4}	205.9
lägst	^{31/12}	240.8	^{30/8}	238.2	^{17/10}	198.5	^{30/4}	239.8	^{2/1}	205.8
medeltal		242.0		239.9		219.4		240.2		205.9
Sedelutgivningsrätt:										
högst	^{6/7}	735.5	^{8/1}	731.6	^{4/7}	726.4	^{8/1}	731.6	^{30/4}	661.9
lägst	^{22/11}	689.0	^{28/8}	719.5	^{24/10}	624.4	^{28/8}	719.5	^{3/1}	661.6
medeltal		720.7		729.0		670.4		729.3		661.8
Sedelcirkulation:										
högst	^{30/9}	612.6	^{30/8}	586.8	^{30/9}	594.4	^{31/3}	579.5	^{31/3}	601.2
lägst	^{26/7}	499.6	^{21/2}	477.9	^{25/7}	498.8	^{21/2}	477.9	^{20/2}	466.1
medeltal		548.4		521.7		544.8		518.8		522.7
Sedelreserv:										
högst	^{12/7}	212.9	^{24/1}	252.9	^{26/7}	217.6	^{24/1}	252.9	^{20/2}	195.6
lägst	^{30/9}	121.8	^{30/8}	139.7	^{30/9}	52.9	^{31/3}	150.5	^{31/3}	60.5
medeltal		172.8		207.3		125.6		210.5		139.0

I anslutning till denna tabell hava fullmäktige anfört följande:

»Översikten belyser bland annat den minskning av den metalliska kassan, som inträdde under senare halvåret 1931. I samband därmed nedgick sedelutgivningsrätten, och då sedelomloppet under nämnda period var ungefär lika högt, som under motsvarande tid 1930, utvisade medeltalet för sedelreserven en nedgång, som i det närmaste motsvarade minskningen av sedelutgivningsrätten. Det lägsta beloppet för sedelreserven under senare delen av år 1931 utgjorde ej mer än omkring 53 miljoner kronor. Framför allt på grund av nedgången i guld-kassan har sedelreserven under de fyra första månaderna av 1932 i genomsnitt varit betydligt lägre än under motsvarande tid år 1931. Därtill har dock även bidragit, att medeltalet för sedelcirkulationen innevarande år varit något högre än under nästlidet år. Sedelreserven nådde under januari—april detta år sitt lägsta belopp den 31 mars, då den utgjorde 60 miljoner kronor, motsvarande endast omkring 10 procent av beloppet utelöpande sedlar.»

I skrivelsen har härefter framhållits, hurusom fullmäktige redan i slutet av år 1931 ansett sig böra taga under övervägande frågan om sådan ändring av bestämmelserna angående sedelutgivningsrätten, att denna gjordes mindre beroende av guld-kassans storlek än vad nu är fallet. Anledning till en förändrad lagstiftning i berörda avseende syntes föreliggande framför allt med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget, vilket fullmäktige ansåge motivera, att riksbanken i avseende å sedelutgivningen bereddes ökad handlingsfrihet och anpassningsförmåga. Därigenom skulle banken bliva bättre rustad att motstå de påfrestningar på penningväsendet, som eventuellt kunde inträda. Exempelvis skulle banken hava

större möjlighet att disponera sina tillgångar i guld och utländska valutor på det vid varje tillfälle lämpligaste sättet. Försiktigheten syntes bjuda att genom beslut av innevarande års riksdag bereda riksbanken den rörelsefrihet, som kunde anses vara tillfyllest.

Fullmäktige hava vidare erinrat om att enligt 6 § andra stycket riksbankslagen Konungen och riksdagen samfällt äga att under vissa förutsättningar medgiva riksbanken en extra sedelutgivningsrätt omfattande 125 miljoner kronor, samt att således en ökning av sedelutgivningsrätten med berörda belopp kan, så länge riksdagen är samlad, genomföras utan ändring av nämnda lagrum. Den innevarande år inträdda ökningen av sedelomloppet och minskningen av sedelreserven syntes ej vara större, än att utnyttjandet av nu berörda utvidgningsmöjlighet torde erbjuda tillräcklig marginal, nämligen under förutsättning att oförutsedda omständigheter ej tillstötte. Emellertid gjorde tidsläget det nödvändigt att räkna med möjligheten av att särskilda krav komme att ställas på riksbanken. Fullmäktige hava till utveckling härav vidare anfört:

»Exempelvis kan utvecklingen i utlandet framkalla en krisskärpning, som föranleder en plötslig, mer eller mindre tillfällig ökning av sedelbehovet även inom vårt land. Skulle de gällande lagbestämmelserna förhindra en ökning av tillgången på betalningsmedel, kunde därav framkallas farhågor, vilket skulle ytterligare stegra sedelbehovet. Såsom förut antytts, bör riksbanken hava möjlighet ej blott till ökad sedelutgivning vid oförändrad guldkassa utan jämväl att kunna i någon mån minska guldkassan utan att samtidigt nödgas att genom kreditinskränkningar åstadkomma en begränsning av sedelomloppet. Erinras må, att enligt gällande bestämmelser sedelutgivningsrätten nedgår med ett belopp, som är dubbelt så stort som det belopp, varmed guldkassan minskas. Formella hinder böra ej stå i vägen för ett utnyttjande av guldkassan såsom betalningsmedel till utlandet i större utsträckning än nu är möjligt.»

Fullmäktige hava förklarat, att med hänsyn till nu anförda omständigheter en utvidgning av sedelutgivningsrätten måste betecknas såsom en under nuvarande förhållanden nödvändig försiktighetsåtgärd.

I fråga om sättet för genomförande av en utvidgad sedelutgivningsrätt hava fullmäktige yttrat:

»Vid sitt tidigare övervägande av frågan om en ändring av sedelutgivningsbestämmelserna tänkte fullmäktige sig närmast, att den s. k. kontingenteringsprincipen skulle vinna tillämpning på ett mera renodlat sätt än för närvarande är fallet. Detta skulle ske därigenom, att riksbanken medgäves rätt att utgiva sedlar dels till ett belopp lika med guldkassan (i stället för som nu är föreskrivet till ett belopp lika med dubbla guldkassan) och dels därutöver till en viss kontingent, som skulle erhålla en betryggande storlek. Samtidigt skulle en viss ökning ske av den i 6 § 2 stycket riksbankslagen medgivna extraordinära sedelutgivningsrätten. Vidare övervägdes i detta sammanhang lämpligheten att minska det i samma lag föreskrivna lägsta belopp, varvid den metalliska kassan må bibehållas. Slutligen avsågo fullmäktige en sådan ändring av bestämmelserna i 7 § riksbankslagen, angående supplementär täckning, att riksbanken även därigenom erhöle ökad handlingsfrihet.»

Fullmäktige hava emellertid stannat för att förorda, att under nuvarande förhållanden, då det ej syntes lämpligt att åstadkomma en lagstiftning på längre sikt, lagändringarna inskränktes dels till en ökning av beloppet av den extraordinära sedelutgivningsrätt, som riksbanken enligt 6 § andra stycket riksbankslagen under vissa förutsättningar kan erhålla, samtidigt som möjlighet bereddtes att medgiva en dylik extra sedelutgivning även då riksdagen ej vore samlad, dels ock till någon lindring av de i 7 § riksbankslagen uppställda fordringarna på beskaffenheten av den supplementära sedeltäckningen.

Förutsätt-
ningarna för
extraordinär
sedelutgiv-
ningsrätt.

Fullmäktige hava vidare anfört, att den ändring av 6 § andra stycket riksbankslagen, som erfordrades för att bereda möjlighet till utvidgning av sedelutgivningsrätten mellan riksdagarna, lämpligen syntes kunna genomföras på det sätt, att lagrummet erhöles en avfattning, som anslöte sig till stadgandet i § 72 regeringsformen om rätt för Konungen att på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd med fullmäktige i riksgäldskontoret medgiva riksbanken befrielse för viss tid från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld. Såväl i nu ifrågavarande paragraf i riksbankslagen som i nyssnämnda paragraf i regeringsformen föreskrevs emellertid, att i lagrummet avsett medgivande finge lämnas riksbanken allenast om sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövades oundgängligen nödigt. Enligt fullmäktiges mening syntes det ej påkallat, att lika stränga förutsättningar uppställdes för ett medgivande av extraordinär sedelutgivningsrätt som för ett medgivande av befrielse från sedelinlösningsskyldigheten. Till stöd för att villkoren att medgiva ökad sedelutgivningsrätt ej borde göras alltför rigorösa syntes kunna anföras, bland annat, att allmänheten icke borde hysa någon tvekan om att riksbanken, i händelse behov därav skulle inträda, komme att beviljas erforderlig utvidgning av sedelutgivningsrätten. Fullmäktige hava i överensstämmelse med vad sålunda anförts föreslagit, att såsom villkor för att den extraordinära sedelutgivningsrätten skall kunna medgivas uppställas, att sådant med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt.

Den extra-
ordinära
sedelutgiv-
ningens maxi-
mibelopp.

Beträffande maximibeloppet för den extraordinära sedelutgivningsrätten hava fullmäktige framhållit, att en betryggande höjning härav utöver det nuvarande, 125 miljoner kronor, syntes erforderlig. Sedelutgivningsrätten syntes böra fastställas till ett så högt belopp, att även vid en ökning av sedelomloppet eller en minskning av guldkassan en så avsevärd marginal återstode, att allmänheten ej funne anledning till oro på grund av sedelreservens ringa belopp. Fullmäktige föresloge därför, att maximibeloppet för den extraordinära sedelutgivningsrätten fastställdes till 350 miljoner kronor.

Med avseende slutligen å de i 7 § riksbankslagen uppställda fordringarna å beskaffenheten av den supplementära sedeltäckningen hava fullmäktige anfört:

Bestämmelserna om supplementär täckning avsåge i främsta rummet att utgöra en garanti för, att de placeringar, som motsvarade utgivna sedlar ägde rum i så likvida tillgångar, att åt sedelcirkulationen förländes nödig elasticitet. Beloppet av utelöpande betalningsmedel borde nämligen städse så snabbt som möjligt kunna anpassas efter sedelbankens politik. Fullmäktige, som till fullo erkände betydelsen av nu berörda synpunkt, hade ej kunnat underlåta att taga under överbäggande frågan, huruvida de nuvarande bestämmelserna om supplementär täckning kunde förhindra en utvidgning av sedelutgivningsrätten. Under ett krisläge kunde det bliva svårt att iakttaga, att en plötsligt inträdande ökning av kreditgivningen ägde rum under sådana former, att villkoren om supplementär täckning bleve uppfyllda. Men ägde detta ej rum, bleve bestämmelserna om en ökning av sedelutgivningsrätten till större eller mindre del illusoriska. Det syntes därför nödvändigt, att viss jämkning av gällande täckningsbestämmelser vidtoges, och detta torde lämpligen kunna genomföras på det sätt, att riksbanken medgäves att såsom supplementär täckning få inräkna intill ett visst högsta belopp jämväl lån mot annan säkerhet än som angäves i 7 § a) och b) riksbankslagen. Endast sådana lån borde enligt fullmäktiges mening därvid ifrågakomma, vilka utlämnats på en bestämd tid av högst tre månader eller med högst samma uppsägningstid. För de lån, vilka enligt 7 § f) av lagen redan finge inräknas, funnes ej någon bestämmelse angående löptiden. Dessa lån torde dock utan undantag uppfylla nämnda villkor. Det syntes därför lämpligen böra föreskrivas, att för samtliga lån, vilka finge inräknas i den supplementära täckningen, löptiden skulle vara begränsad på angivet sätt.

Det högsta belopp, till vilket lån mot annan säkerhet än den i 7 § a) och b) omförmälda skulle få tillföras den supplementära täckningen, syntes böra fastställas till 100 miljoner kronor eller omkring tjugu procent av den sedelmängd, varav omsättningen under de senaste åren visat sig hava ett konstant behov.

Riksbankens utlåning mot annan säkerhet än statspapper och andra guldkantade obligationer uppginge i allmänhet endast till mindre betydande belopp. Enligt fullmäktiges mening borde möjlighet att i den supplementära sedeltäckningen få inräkna lån mot ej guldkantad säkerhet endast under extraordinära förhållanden föranleda en ändring av den i detta avseende tillämpade praxis.

Fullmäktige hava slutligen framlagt förslag till erforderliga ändringar i 6 och 7 §§ riksbankslagen. Därjämte hava fullmäktige överlämnat en kortfattad redogörelse för sedelutgivningsbestämmelserna i vissa främ-

mande länder, vilken jag anhåller måtte få såsom bilaga fogas vid dagens statsrådsprotokoll.

Yttrande av
fullmäktige
i riksgälds-
kontoret.

Fullmäktige i riksgäldskontoret, vilka beretts tillfälle att yttra sig över bankofullmäktiges framställning, hava i utlåtande av den 18 maj 1932 förklarar sig tillstyrka bifall till densamma.

Departements-
chefen.

Riksbankens ordinära sedelutgivningsrätt omfattar enligt nu gällande bestämmelser det belopp, som motsvaras av dubbla summan av riksbankens metalliska kassa — för vilken ett minimum av 150 miljoner kronor är fixerat — samt därutöver ett belopp av 250 miljoner kronor. Den extraordinära sedelutgivningsrätten omfattar ett belopp av ytterligare högst 125 miljoner kronor. För att denna sistnämnda rätt skall kunna tagas i anspråk av riksbanken erfordras medgivande av Konungen och riksdagen samfällt, och för att sådant medgivande skall kunna lämnas uppställs såsom villkor, att detta med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt.

Fullmäktige i riksbanken ifrågasätta nu icke någon rubbning i gällande lag beträffande den ordinära sedelutgivningsrätten men föreslå, att bestämmelserna om den extraordinära sedelutgivningsrätten måtte undergå förändring i tre olika avseenden. För det första bör Konungen tillerkännas rätt att, när riksdagen ej är samlad, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret, lämna medgivande till utvidgad sedelutgivning, dock att dylikt medgivande skall, därest det icke varder av nästföljande riksdag inom tjugu dagar från riksdagens början gillat, efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse. För det andra bör såsom förutsättning för medgivande av den extraordinära sedelutgivningsrätten — evad medgivandet lämnas av Konungen och riksdagen samfällt eller mellan riksdagarna av Konungen allena — angivas, i stället för det nu gällande villkoret om oundgänglig nödvändighet på grund av krig, krigsfara eller svår penningkris, att sådant medgivande med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt. Slutligen bör den extraordinära sedelutgivningsrättens maximibelopp höjas från det nuvarande, 125 miljoner kronor, till 350 miljoner kronor.

Under hänvisning till de av bankofullmäktige angivna skälen för de nu omförmälda ändringsförslagen finner jag mig böra giva dem samtliga min anslutning. Sålunda är det uppenbart att såväl under den nu rådande ekonomiska krisen som eljest särskilda förhållanden kunna inträffa mellan riksdagarna, som kunna göra det av synnerlig vikt för riksbanken att redan innan riksdagen samlats erhålla en ökad sedelutgivningsrätt. Det föreslagna stadgandet av innebörd, att extraordinär sedelutgivningsrätt må av Konungen på framställning av bankofullmäktige och efter samråd med riksgäldsfullmäktige mellan riksdagarna

medgivas, när sådant med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt, synes, sammanställt med att riksdagens godkännande skall vara erforderligt för att medgivandet i framtiden skall lända till efter rättelse, innebära fullt tillfredsställande garantier för att en ökning av sedelutgivningsrätten kommer att medgivas endast i sådana fall, då den samma måste anses påkallad i det allmännas intresse. Att maximibeloppet för den extraordinära sedelutgivningsrätten höjes på sätt bankofullmäktige föreslagit, innebär självfallet icke någon befrielse från skyldigheten att begränsa varje medgivande av ökad sedelutgivning till att avse allenast det belopp, som med hänsyn till de föreliggande omständigheterna prövas nödigt.

I 7 § riksbankslagen återfinnas bestämmelserna om den s. k. supplementära sedeltäckningen, d. v. s. de riksbankens tillgångar, som skola motsvara bankens utelöpande sedlar till den del dessa överstiga bankens metalliska kassa. Dessa tillgångar kunna bestå av, bland annat, lätt säljbara statspapper eller allmänna hypoteksbankens och konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer samt andra inhemska obligationer, som noteras å utländsk börs, ävensom av medel, utlånade mot säkerhet av sådana statspapper och obligationer, som förut nämnts. Bankofullmäktige föreslå nu att utlånade medel skola få inräknas i den supplementära sedeltäckningen även i fall de säkerheter, mot vilka lånet beviljats, icke äro hänförliga till förenämnda statspapper och obligationer, dock att sådana utlånade medel skola få ingå i den supplementära sedeltäckningen med högst ett belopp av 100 miljoner kronor. Därjämte föreslå fullmäktige såsom villkor för att medel, utlånade mot angivna slag av statspapper och obligationer och mot annan säkerhet, överhuvud skola få medräknas såsom sedeltäckning, att utlåningen skall hava skett på bestämd tid av högst tre månader eller med högst samma uppsägningstid. Då jag finner de av fullmäktige för ifrågavarande ändringsförslag anförda skälen övertygande, kan jag giva jämväl detta förslag min anslutning.

Föredragande departementschefen uppläser härefter upprättat förslag till *lag om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank* samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Kurt Björklund.

*Bilaga.***Kortfattad redogörelse för sedelutgivningsbestämmelserna i vissa främmande länder.***Norge:*

Norges Bank äger utgiva sedlar till ett belopp, motsvarande dess guld-kassa och därutöver 250 miljoner kronor. Under särskilda extraordinära förhållanden såsom krig, krigsfara eller allvarlig penningkris må Konungen »med stortingets efterföljande godkännande» medgiva banken en extraordinär sedelutgivningsrätt till ett i medgivandet bestämt belopp. Sådant medgivande lämnas för viss tid eller till dess Konungen annat bestämmer. För den extra sedelutgivningen erlägger banken viss skatt. Skulle den fastställda sedelutgivningsrätten tillfälligt överskridas, skall banken till regeringen avgiva förklaring om orsaken härtill samt erlägga viss avgift till statskassan. Några särskilda bestämmelser angående supplementär täckning finnas icke.

Danmark:

Enligt oktrojen för Nationalbanken skola utelöpande sedlar till minst 50 procent täckas av metallfonden. Regeringen äger dock för en tid av högst två år medgiva en lägre täckning. Genom kunglig resolution den 30 oktober 1931 har för tiden till och med den 31 juli 1932 bestämts, att metallfonden skall motsvara minst en tredjedel av beloppet utelöpande sedlar.

Metallfonden skall bestå av myntat och omyntat guld, skiljemynt samt bankens icke räntebärande avista tillgodohavanden hos Sveriges riksbank, Norges Bank och tyska riksbanken. Guldbehållningen skall utgöra minst 30 procent av sedelskulden. För metallfonden finnes ej något absolut minimum föreskrivet. Så snart metallfonden understiger 50 procent av sedelcirkulationen, skall en särskild sedelskatt erläggas.

Till säkerhet för den del av sedelcirkulationen, som ej täckes av metallfonden, skall banken äga lätt säljbara, goda och säkra tillgångar efter förhållandet 125 kronor i tillgångar för 100 kronor i sedlar. Såsom dylika tillgångar räknas särskilt »Forskrivningar for Laan imod haandfaet Pant», in- och utländska växlar, avista tillgodohavanden hos korrespondenter i utlandet, offentligt noterade obligationer samt, intill ett belopp av 6 miljoner kronor, in-teckningar i fast egendom.

Finland:

Finlands bank äger utgiva sedlar till ett belopp, motsvarande summan av guldkassan och tillgodohavanden i räkning hos utländska korrespondenter samt därutöver 1,200 miljoner mark. För sistnämnda 1,200 miljoner mark skall finnas supplementär täckning, vilken må utgöras av

- 1) växlar betalbara i utlandet i utländskt myntslag,
- 2) utländska obligationer noterade å utländsk börs,

- 3) förfallna räntekuponger i utländskt myntslag,
- 4) utländska banksedlar,
- 5) inhemska växlar, förfallande inom 3 månader och med minst två vederhäftiga namn.

Med sedlar likställas i fråga om täckning Finlands Banks andra avistaförbindelser samt beviljade kreditiv till den del desamma ej tagits i anspråk.

Den bestämmelse, som tidigare funnits om en minimiguld-kassa av 300 miljoner finska mark, har under oktober 1931 upphävts.

Bestämmelser finnas ej om ett tillfälligt överskridande av sedelutgivningsrätten.

Tyskland:

Utelöpande sedlar skola till 40 procent täckas av guld eller utländska valutor. Sedeltäckningen skall till minst $\frac{3}{4}$ utgöras av guld. Något absolut minimibelopp för guld-kassan finnes ej fastställt. Den av guld och utländska valutor icke täckta delen av sedelcirkulationen skall motsvaras av växlar och checkar av viss beskaffenhet. Generalrådet äger medgiva nedsättning av procenttalet för sedeltäckningen. Dylikt medgivande må dock endast lämnas, när riksbankens diskonto ej understiger viss nivå. När sedeltäckningen ej uppgår till 40 procent, skall riksbanken erlægga en enligt vissa grunder beräknad sedelskatt, varjämte diskontot skall höjas i visst förhållande till det procenttal, varmed sedeltäckningen under-skrider 40 procent.

England:

Bank of England äger utgiva sedlar till ett belopp, motsvarande dess guld-kassa samt därutöver 260 miljoner pund sterling. Finansdepartementet (Treasury) må efter framställning från banken medgiva en ökning av den ej guldtäckta sedelutgivningen. Dylikt medgivande kan lämnas för en tid av högst 6 månader och må förnyas. Den sammanlagda tiden för den extraordinära sedelutgivningsrätten må dock ej utan parlamentets uttryckliga medgivande utsträckas över två år. För parlamentet skall ofördröjligen anmälas, när medgivande om extra sedelutgivning lämnats. Lagen för Bank of England innehåller icke någon bestämmelse om minimum för guld-kassan. Den del av sedelcirkulationen, som ej täckes av guld-kassan, skall motsvaras av ej särskilt angivna »securities», vilka förutom av statens fasta skuld till banken å 11,015 miljoner pund sterling samt skiljemynt till ett belopp av högst 5.5 miljoner pund sterling huvudsakligen torde utgöras av statspapper.

Frankrike:

Banque de France är skyldig att innehava en guld-kassa, som ej må understiga 35 procent av summan av bankens sedelcirkulation och avista förbindelser.

Bestämmelser angående supplementär täckning och absolut minimum för guld-kassan saknas.

Ej heller finnas några bestämmelser angående ett tillfälligt överskridande av sedelutgivningsrätten.

Holland:

Sammanlagda beloppet av Nederländska bankens sedlar, kunders tillgodohavanden i löpande räkning och s. k. bankassignationer skall till 40 procent vara täckt av mynt och ädel metall. Metalltäckningsprocenten fastställs genom kunglig förordning och är ej i lag bestämd. Något stadgande om minimiguldkassa finnes icke. Såsom supplementär täckning kunna tjäna såväl växlar som lombardlån och utländska valutor. I täckningen må inräknas endast sådana lombardlån, som ej äro utgivna på längre tid än tre månader.

Schweiz:

Utelöpande sedlar skola motsvaras av följande tillgångar:

- 1) in- och utländskt guldmynt samt omyntat guld,
- 2) växlar och checkar, dragna på Schweiz, samt schweiziska obligationer,
- 3) växlar och checkar, dragna på utlandet, utländska skattkamarväxlar och avista tillgodohavanden i utlandet,
- 4) fordringar i löpande räkning med högst 10 dagars uppsägning och mot säkerhet av skuldförbindelser eller ädla metaller.

Guldtäckningen skall utgöra minst 40 procent av sedelcirkulationen. Bestämmelser om en extraordinär sedelutgivningsrätt finnas icke.